

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

19. Mira Xauerij caruas in nau.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

tam nemini. Iam verò transuecti circulum Æquatorem, ad vsque gradum borealem sextum & decimum per leucas centum, eadem sub altitudine nauigant, quòd venti & mare iuncto impulsu in Sinum Cambaiæ ferantur ex quo tutæ præstantur naues ne auris à portu Goano repellantur subter gradum quintum & decimum posito: is vero à milliariis quadringentis prænoscitur, draconum indicio, & maritimorum serpentiũ, marisque ipsius perinde albicantis, vt cum vadosis allisum spumat; licet passus illic centum & viginti profundum obrineat. Magnæ demum gnomonis obseruationes graduum numero per loca digestæ singula, vbi declinat ad Caurum, aut Hellespontium) abundè indicant quæ & quantum conficiatur itineris in longitudinem graduum, præterquam ad Picum Azorum, ad Caput acuum, & Meacum, quibus locis Magnæ, reã Polum vtrumque obuertitur. Nam quod spectat altitudinem graduum tam multis potest instrumentis ex Sole, Fixarumque Stellarum supra meridianum transgressu deprehendi, vix vt vllum supersit, erandi periculum, hinc ergo potissimum ex Europa in Asiam iter quam centum viginti retro annis securius, & expeditius euasit, cum illuc Deus Xauerium mitteret, etsi nunquam desunt tempestates, nec per immensos æstus malaciæ, & morbi, & ab experientissimis etiam naucleris errores, quibus inter cuncta prudentiæ artisque præsidia, semper tamen periculose nauigatur.

19. Eò dicta hæc velim haud tam vt cursus nauigationis in Indiam hodiernus, intelligatur longe facilior veteri, quàm vt illustri argumento constet, quantus arderet Xauerius sancto igne diuinæ caritatis, quantumque assurgeret, in difficultates, & arumnas quibus sæuiores per illa maria & diuturniores multis retro annis non fuerant, cum is interea velut suis aut obcalluisset malis, aut vnum earum putaret solatium mederi alienis, totum se in cuiusque leuamen partiretur, medicus, curator, parens, consolator, seruus, & omnia. Vehabantur eadem naui ad mille capita; sæuiri & anno lues multorum exitio intactis paucissimis; iacebant sparsi per nauim miseri; & officiebat singulis omnium numerus, ne tantillum id opis acciperent, quod eo loci conferre iis sani potuissent; omnium erat Xauerius, in omnes ex æquo, caritatis suæ officia, viles, & nobiles diuidens: cursare, visere, solari, parare quod ederent, medicamenta porrigere, cibum in os debilioribus indere, pannos abluere, ac præter abiecta quælibet, etiam trullas familiares ex purgare, verum præ omnibus confessione sacra morti proximos expiare, hortari salubri admonitione, sanctisque precibus supremum illorum agonem Deo commendare. Haud erat tamen earum virium quibus non potius fomenta essent necessaria quàm tantum operis, menses enim duos, fastidio stomachi, & molestissimo vomitu laborauit; dies quadraginta inter eos quos dixi Guineæ æstus intolerabiles languit: mensam Gubernatoris Sofæ sibi perbenignè oblatam respuit, nec iustinuit inter miserorum tot calamitates, id sibi leuaminis indulgere, ac licet admiserit quotidianam

19
Mira Xauerij
caritas in nau-
i.

ex ea sportulam, ab se tamen intactam penitus, in egentiores agrotos semper distribuit, sibi verò ad victum à mercatoribus panem solitus corrogare, aquam ad potum eodem quo ceteri modulo accepit, parte quini-
mo itineris altera, designatum sibi ab Gubernatore cubiculum commo-
dum idcirco admisit, vt statim mutaret cum agrotantibus grauius affe-
ctis; quos illuc velut in nosodochium tenuè coactos dum curat, cubicu-
lum sibi (vt semper aliàs) in patenti nauis platea delegit, in fune anchora-
rio lectum, & ceruical. Nec illi minor valentium quam agrorum cura;
istorum corpora, illorum animos instaurabat, vtebaturque ad hoc mirificè
suo illo prudenti, & sancto omnium temporu, hominumque ingenio, quod
attemperabat cuiusque indoli, & conditioni, affabilitate singulari; &
apud nobiles, plebeios, milites, negotiatores, viros iuxta & pueros,
eorum ex moribus colloquiis, & rationibus captabat aditum insinuandæ
in animos pietatis, & inculcandæ salutis ad quam conditi à Deo essent, ea
dexteritate ac suauitate, vt non minus iucundè, quam vtiliter audiretur.
Solent fere vectores, ludo temporis partem maximam fallere, quo si mi-
nus lucrum, saltem remedium fastidiosi otij aucupantur; at quocumque
id animo vsurpetur, rarò hanc triplicem euadit iacturam, temporis, num-
morum, & conscientia. Huic igitur occupationes Christianas opposuit in-
geniosa Xaverij caritas, sed sua illa comitate ita sapide conditas vt ludo
ipso fierent gratiores; festis diebus sub maiori maio, in nauis platea con-
cionem habebat; post hanc dabat audiendis confessionibus operam, de
meridie rudes & pueros imbuebat rudimentis fidei christianæ; litem nul-
lam mouebat discordia, quam ille non statim componeret; nulla emer-
gebat offensus, quam non amoueret; nulla prauis vsus corruptela, quam
non efficaci manu reuelleret. Denique tam clarum sui experimentum de-
dit, vt inde illi sancti Patris hæserit nobile cognomentum quo illum dum
vixit in Indiis, etiam Ethnici honestarunt.

20
Mozambici
ficus, & natu-
ra.

20. Inter has agendi, patiendique curas, probante se Xaverij robore,
in Mozambicum classis applicuit, post enauigata milliarium duodecim
millia, inciditque hic prior appullus in exitum Augusti, quinto mense
postquam ex Lusitania soluerant. Iacet Mozambici regnum ad ortum
Africæ, hunc nigro colore gens habitat, planè barbara, & agrestis, mi-
nus tamen quàm Cafres quos habet confines, Æthiopum enim & Ara-
bum consuetudine, atque commercio, sin minus exulta, similior saltem
hominibus quàm bestiis facta est: portu caret, & sinu hæc plaga quo na-
ues regantur; sed commodum præbet exigua Insula, communi, & ipsa
Mozambici appellatione, vno ab continente milliari, quarto decimo &
dimidio gradu latitudinis Australis, fracto enim mari, & exclusis ventis,
tutum præstat inter se, & continentem portum, tanta altitudine aqua-
rum, vt Gaulos quantumuis ingentes excipiat. Hanc Saracenis eripuerant
Lusitani, & arce munierant, ad rescindendas aliquandiu, absque metu
classes, & aquationem: sed anni tempestas iusto prouectior, Solum com-
pulsit ad hiemem illic transigendam, quod esset in Indiam nimis iam tunc
anceps